

del mot és paral·lel al de *calabruixa* [-*bruix*, -*bruixó*] i *calamarsa*, majorment essent segur que aquests quasi-sinònims d'*ara-boga* provenen d'una antiga base *cara-bruixa*, *cara-marça*, per dissimilació de la -r-, però és clar que la connexió amb *ær*, *ar*, o el seu plural AERA, és molt més convincent; i ho seria del tot si trobéssim una explicació bona per al segon component -*boga*. Val a dir que per a això ja no veig solució clara. ¿Potser *ær a voga* 'aire veloç, que corre com una nau a voga tirada'? Forçat almenys, fraseològicament, i semàntica poc convincent. *Ær ab volves* 'aire amb volves (de neu)', caldria que hagués perdut la l darrere o, canviat *vo* en *go*, i transposat després g i v: tot possible, però conjunt fonètic forçat, i justificació deficient de la frase. Es pot pensar en altres combinacions, amb PULVIS o PULVERA (amb P > b arabit-zant, cf. aran. *potvin*, -*ilb*, pall. *volvi*, 'torb', BDC XXIV, 319; Cor., *VocAr.* 98) o amb VOLVENS; tot, menys i menys versemblant. ¿Podríem pensar en una variant -*brog*a de *bruixa* (que entra en *calabruix*), concebible en la combinació pre-romana que indico com a base versemblant per a l'etimologia del cat. BRUIXA? Potser sí. Però si de tota manera ens vèiem impel·lits cap a un origen pre-romà en el segon component, hauríem de pensar que potser és tot el mot *araboga* sencer el que és d'origen pre-romà, i l'enllaç amb AER no s'hauria de retenir.⁵

¹ Del sentit de 'tonada' 'cançoneta' el terme modern teatral *ària* i *arieta*. — ² No cal parlar d'altres variants. La forma *àrie* que se sent popularment en una ampla rodalia als dos costats de l'Ebre (p. ex. a Juncosa de les Garrigues, 1935) no té res a veure amb el port. i mall. ant. *ar* (> à), ni té gaire en comú amb l'it. *ària*, car resulta de la transposició de tot grup *ir* en -*ri*- dialectal d'aqueixes terres (*cúrio*, *càrie*, *perió*, *bòria*...). — ³ Cf. el pas-satge de Coromines: «pujaven per un corriol amunt, amb tan bell aire, que la Lluïsa no podia seguir ---. En Tomàs, en tombar el cap, la veié asseguda amb un bleix penós que li soslevava els pits» (*Pigmalió*, cap. 8, p. 124). I possiblement d'algun ús així podrien sortir noms propis com *Car-rer de Bellaire*, a Cotlliure (1960). — ⁴ «Prop del cel on s'enlaira com a penjar-hi niu», *Atl.*, 54; «pas-sant a tothora per aquell tràngol del polític mili-tant, que tan bon punt l'enlayra a menjar ab reys, com lo llensa a aprofitar las engrunas de pa d'una fonda de sisos», *La Papallona*, 37. En canvi no el va usar a penes Coromines, i Fabra reaccionà enèrgicament contra els qui n'abusaven, pretenent que no s'havia d'usar mai *elevant* sinó *enlairar*; en el llgd. del Tarn s'usa avui *enmairà* «élever en l'air», que encara que estrany als altres parlars d'Oc, sembla com si fos assimilació d'*enlairar*. — ⁵ «Les *arabogues* --- s'han tornat pluja forta, ramassades violentes que la solitud del camp fan augmentar», en el castellanenc Sánchez Gozalbo, *Bolanger de Dimonis*, 42. — ⁶ L'alternativa preferible, i semàn-ticament seductora, fóra pensar en un cpt. mos-sàrab arabit-zat (cf. el cas de BENAGAI) AERA PLU-

VIA (neutre plural) semblant al cat. *vent pluig*—que les *arabogues* al capdavant són vent pluig (geliu com ho sol ser aquest), admetent que un pre-aràbic *a(e)-raploja* fos arabit-zat en *arabroya, dissimilat en *araboya i a causa de la repugnància de l'àrab per a la combinació *uy* canviat en *arabú(w)a* > *araboga* (veg. *Costurera*, *Formentera*, *Formentor*, *Montuiri*, etc., en E.T.C. II, 282).

¹⁰ *Aital*, V. tal *Aitambé*, *aitampoc*, *aitan*, V. tant *Aitana*, *Aitona*, *Aituà*, no tenen valor les etimologies admeses en *AlcM* (*Vitesano* per *Uïtesano* és mera grafia abusiva d'erudit actual, per tant l'ètimon havia de començar per OKT-; desconegut aqueix mot aràbic; noms sense relació entre ells; a favor de l'etimologia de Sanpere hi ha bons arguments) *Aitant*, V. tant *Aix*, V. *eix* i *ai* (nota)

AIXA 'cina per a desbastar la fusta', del ll. ASCIA ²⁰ 'aixa' i 'destral'. □ 1.ª doc.: princ. S. xv, St. Vicent Ferrer.

«Quan algun hom vol fer una caxa, pren l'*axa* en la mà e obre-la» (*Sermons* II, 13.26); *AlcM* en dona dos exs. de c. l'a. 1500 (però el d'*axa d'armes* de l'inventari citat és mala grafia del gallicisme *atxa* 'destral'). OPou, *TbPu.* (junt amb *plana* = dolabra): «*axa*, ascia; *passar per axa*: exalburnare», p. 193). Als qui no som d'aquests oficis a penes ens és conegut més que el nom compost *mestre d'aixa* 'fuster que treballa en naus, fuster de drassana': un besavi meu matern ho era, a Sant Feliu de Guíxols. A dins del País Valencià, però, el *mestre d'aixa* és el fuster de carros (Torrent, 1962).

A Barcelona, segons els documents de l'arxiu municipal, des de 1711 s'ajuntaren els mestres d'aixa amb els calafats, per formar un sol gremi (Caretà, *Dicc. Barbrismes*, s. v. *calafat*). La locució catalana passa al castellà en les formes *mastredaje* i *maestro de aja*: catalanisme flagrant aquella, i aquesta a penes ho és menys, com sigui que en castellà -SCI- havia de donar forçosament ç; i realment l'única forma genuïna en castellà és AZUELA equivalent del nostre *aixola* (infra), article del DCEC al qual remeto, perquè s'hi trobarà algun complement; també port. *enxó* i oc. ant. *aissola*, junt amb oc. ant. *aissa* («herminette» i «hache», segons PDFF). S'usa la frase feta *li talla l'aixa* en català quan a un li funcionen bé els recursos i el saber adquirit, quan una cosa li surt bé, almenys així ho usava Coromines (aprs a St. Pol?, a l'Empordà?) parlant d'un discurs reeixit: «he començat amb un breu exordi --- estava molt bé de paraula; allò que es diu: *em tallava l'aixa*» (*Diaris i Records* III, 30-VII-1931). No té relació amb aquest mot un val. *aixa*, interjecció de creació expressiva per fer recular les bèsties, semblant als comuns *ooixque* i *xo*, que sento a Morvedre¹ (1962).

DERIV.: *Aixola* [*eixola*, c. 1200, G. de Berguedà, *ARom.* XXIII, 48, veg. cita s. v. *cunyde CONDÍCIA*]: modernament 'cina que els pastors, i d'altres, usen, sobretot per fabricar esclops' tant a Tor (1932) com